

NAL

NUORTEN ASUMINEN 2019

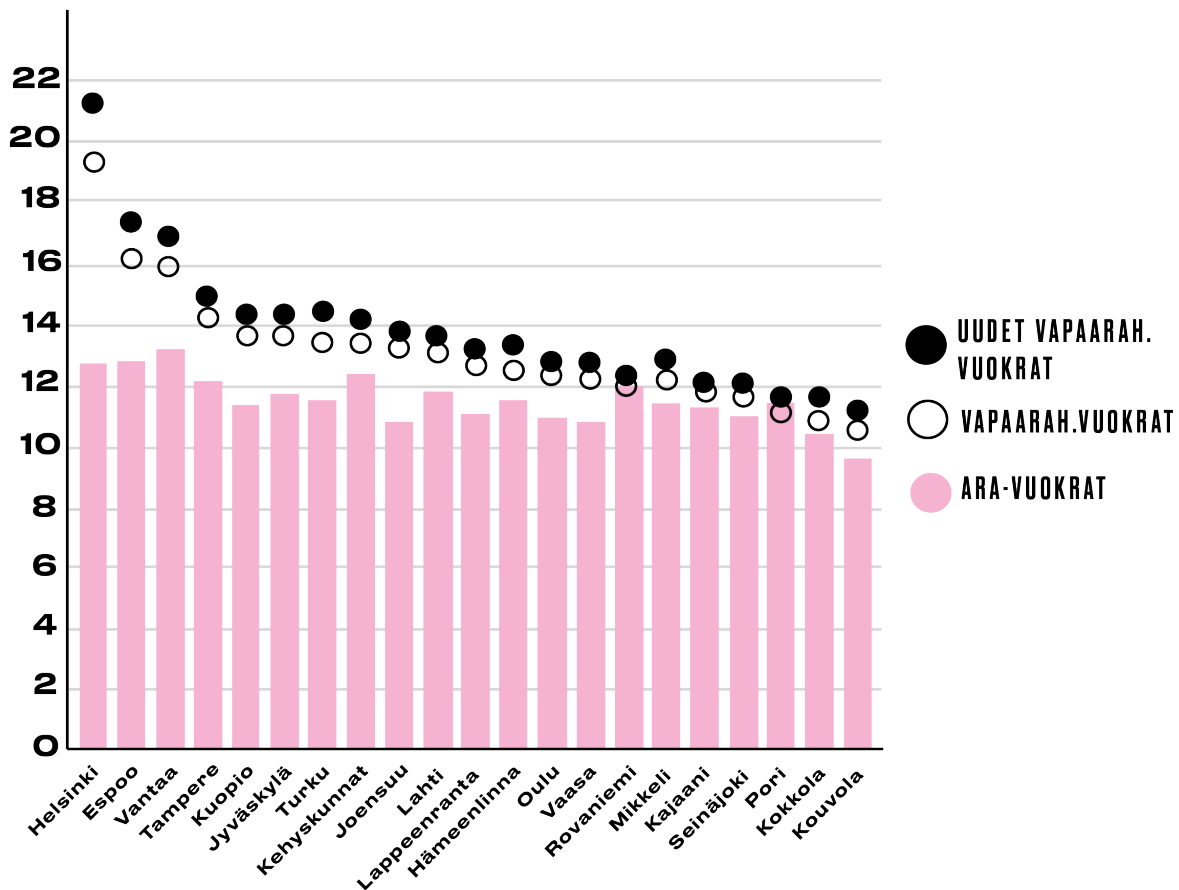
Oma koti on itsenäistymisen perusta. NAL-yhteisön tavoitteena on, että jokaisella nuorella olisi koti, jossa on hyvä olla. Uskomme, että nuorilla on oikeus laadukkaaseen ja kohtuuhintaiseen asuntoon tulotasosta ja elämäntilanteesta riippumatta. Nuorten asumiseen panostaminen on sijoitus tulevaisuuteen – näin luodaan tasa-arvoisen ja hyvinvoivan yhteiskunnan perusedellytyksiä.

Tässä tekstissä tarkastellaan asuntomarkkinoita, nuorisoasumista ja nuorten asumiseen kytkeytyviä ilmiöitä kuten velkaantumista nuorten näkökulmasta sekä ehdotetaan ratkaisuja nuorten asumiseen liittyviin haasteisiin.

Kohtuuhintainen asuminen ja asuntomarkkinat

Kohtuuhintainen asuminen on vuonna 2019 jälleen ajankohtainen ja tärkeä yhteiskunnallinen keskustelunaihe. Se, minkälainen tarve kohtuuhintaiselle asumiselle on, ja minkälaisia haasteita kohtuuhintaiseen asumiseen liittyy, riippuu pitkälti siitä, onko kyseessä väestöllään kasvava vai vähenevä alue. Yhtäällä asuntoja tarvitaan, mutta niitä ei ole tarpeeksi saatavilla ja toisaalla kysyntää ei ole, mutta tarjontaa taas reilusti. Alueelliset tarpeet ja tilanteet vaihtelevat siis pitkälti paikallisten asunto- ja vuokramarkkinoiden mukaisesti. Väestönkasvu kiristää markkinoita ja luo kysyntää myös kohtuuhintaiselle vuokra-asumiselle ja väestön vähentyminen taas aiheuttaa ylitarjontaa. (Tarkastusvaliokunta 2018, ARA Asuntomarkkinakatsaus 2018)

ARAN (2018) mukaan ARA-asuntojen markkinatilanne oli kireä tai melko kireä 17 kunnassa, tasapainoinen 30 kunnassa ja lievää ylitarjontaa tai ylitarjontaa oli 225 kunnassa. Kunnissa, joissa markkinatilanne oli kireä tai melko kireä, väestö kasvoi. Muissa kunnissa se puolestaan väheni. Lukujen takana on selkeästi tunnistettavissa kaupungistumisen, muuttoliikkeen ja väestönkasvun vaikutukset markkinoihin. ARA-asunnot ovat kuitenkin sijoittuneet kohtuullisen hyvin kasvaville alueille. 40% ARA-asunnoista sijaitsee niissä 17 kunnassa, joissa väestö kasvoi ja asunnoille on kova kysyntä.

Neliövuokrat vuonna 2017 suurissa ja maakuntien keskuskaupungeissa (ARA 2018).

Asuntomarkkinat ovat siis polarisoituneet alueellisesti ja tämä näkyy luonnollisesti asumisen hinnassa. Kasvukeskuksissa kilpailu asuntomarkkinoilla on koventunut. Tämä on havaittavissa esimerkiksi, kun tarkastellaan ARA- ja markkinavuokrien kehitystä. Erot ARA- ja markkinavuokrien välillä kasvoivat kaikissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa Helsinkiä, Espoota ja Lahtea lukuun ottamatta. On kuitenkin syytä huomioida, että nimenomaan Espoossa ja Helsingissä vuokra-asuminen on kalleinta ja erot ARA- ja markkinavuokrien välillä suurimpia. Helsingissä ARA-asuminen oli 52,7% vapaarahoitteista asumista edullisempaa ja Espoossa ero oli 26,5%. (emt)

Kun paine asuntomarkkinoilla kasvaa, vuokra-asuntojen kysyntä on korkealla ja vapaita asuntoja on tarjolla rajallinen määrä, vapaarahoitteiset vuokrat nousevat huomattavasti korkeammiksi kuin ARA-vuokrat. ARA-vuokrat määräytyvät puolestaan kustannusperustaisesti, eli vuokrien taso ei määräydy kysynnän mukaan. Sekä ARA-asuntojen kysyntä että asukkaan siitä sama taloudellinen hyöty ovat suurimpia kasvavilla alueilla. Näillä alueilla kannattaa siis rakentaa lisää ARA-vuokra-asuntoja.

Raamit sekä nuorisoasuntojen että muiden kohtuuhintaisten asuntojen rakentamiselle asetetaan erilaisilla asuntopoliittisilla päätöksillä. Vaa'an-kielinä toimivat erityisesti kaavoitus ja siihen liittyvät vaatimukset, tonttien jako sekä ARAn säännökset ja toiminta. Nuorten kohtuuhintaisen asumisen turvaamiseksi tulisi kasvattaa kohtuuhintaiseen rakentamiseen sopivaa kaavoitusvarantoa, keventää harkiten kaavoitusnormeja, jakaa tontteja nuorisoasunnoille ja nostaa ARAn investointiavustusta nuorisoasunnoille.

On tärkeää, että suurimpien kaupunkiseutujen kanssa sovittavissa MAL-sopimuksissa sovitaan siitä, että nuorisoasunnoille ja muille kohtuuhintaisille asunnoille on riittävät kaavoitusvarannot. Kasvavaan asuntotarpeeseen ei pystytä yksinkertaisesti vastaamaan, jos niihin sopivia ja korvamerkittyjä tontteja ei ole tarjolla tarpeeksi. Kasvavia kaupunkiseutuja kehitettäessä on myös pidettävä huolta siitä, että asetetut asuntotuotantotavoitteet saavutetaan. Syksyllä 2018 julkaistun Helsingin seudun MAL-sopimuksen seurantakatsauksen mukaan valtion korkotukeman asuntotuotannon toteutuma jäi MAL-sopimuksessa asetetusta tasosta pääkaupunkiseudulla, eli juuri siellä, missä tarve kohtuuhintaiselle asumiselle on suurin. Kasvavien kaupunkiseutujen hyvinvoinnin, elinvoimaisuuden ja houkuttelevuuden turvaamiseksi on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että valtion korkotukeman asuntotuotannon taso todella saavutetaan. Näin luodaan välttämättömiä edellytyksiä kohtuuhintaiselle asumiselle.

Vaikka suurin kysyntä nuorten edullisille asunnoille on kasvavilla kaupunkiseuduilla, nuorille on pystyttävä tarjoamaan ja tarpeen mukaan rakentamaan asuntoja myös pienemmille paikkakunnille. NAL arvioi, että kestävä taso nuorisoasuntojen rakentamiselle on keskimäärin 300 asuntoa vuodessa.

NAL

Miksi kohtuuhintaista asumista tarvitaan?

Asumiskustannukset ovat suomalaisten kotitalouksien suurin menoerä. Suuret kustannukset luonnollisesti vähentävät käytävissä olevia tuloja. Kun asumiskustannukset otetaan huomioon, pienituloisuus kasvaa. Tämä vaikutus näkyy koko massa, mutta eniten pääkaupunkiseudulla. Viime vuosina suurimmissa kaupungeissa asuntojen hinnat ja vuokrat ovatkin nousseet tuloja nopeammin. (Vuokra-asuntosijoitusalan kannattavuus, kilpailutilanne ja kehittämistarpeet, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 9/2018)

Asumisen kustannukset kohdistuvat eri tavalla siis alueellisesti, mutta vaikuttavat myös eri väestönsiiin eri tavalla; asumiskustannusrasite on suurin kaupungeissa asuville pienituloisille ja yksinasuville. On ilmiselvää, että asumiskustannusten rasitteet ovat etenkin nuorille usein huomattavia. Nuorilla pienituloisilla asumiskustannusten jälkeen käteen jäävät tulot alittavat keskimäärältään kohtuullisen minimitaso viitebudjetin. Kun talous joudutaan viirtämään näin tiukalle, jäädään haavoittuvaisiksi yllättäville menoille, jotka voivat johtaa jopa asunnon menettämiseen. (Ilmarinen & Kauppinen 2018; Kauppinen et al 2015) Kaupunkien kasvun hinta on kovin niille, joilla on pienimmät tulot ja pahimmillaan sen maksaminen johtaa asunnottomuuteen.

Asumisen kalleus toisin sanoen tuottaa köyhyyttä ja tämä yhteys on vahvin Helsingissä. Asuminen ARA-asunnoissa lisää mahdollisuuksia kohtuulliseen kulutukseen, mutta osa talouksista jää kohtuullisen minimin alle myös ARA-asunnoissa. (Mukkila & Saikkonen 2018)

NAL

ARAn tukemien kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen vuokrat määräytyvät omakustannusperusteisesti. Vuokra muodostuu käytännössä rahoitusvastikkeesta ja hoitovastikkeesta - vuokralaisilta peritään vuokraa siis määrä, joka tarvitaan kattamaan asuntojen ja asumista palvelevien tilojen rahoitusmenot ja hyvän kiinteistönpidon mukaiset hoitomenot. Kustannusperusteinen järjestelmä on periaatteiltaan toimiva, mutta asettaa käytännön haasteita rakentamisen laadun ja hinnan välillä tasapainoi- luun. Yhtäältä on pidettävä huolta vuokratasosta ja toisaalta asuntojen laadusta. Tämä on tärkeää koska lopulta sekä asunnon hinta ja laatu koskettavat juuri kohtuuhintaisten asuntojen asukkaita ja nuorisotasunto- jen tapauksessa nuoria.

Tässä yhtälössä ongelmia aiheuttaa osa kaavoitusnormeista kuten pakolliset väestösuojat tai autopaikat. Kaavoitusmääräyksiä, jotka eivät nuorten tapauksessa paranna asumisen laatua vaan nostavat vuokria, tulisi keventää; kaavoitusmääräyksissä tulisi omakustannusperiaatteesta johtuen huomioida entistä paremmin kustannusten suora yhteys asuk- kaiden maksamiin vuokriin ja kaavoittaa tavalla, jolla kustannukset, sekä tätä kautta vuokrat, voitaisiin pitää kohtuullisina. Haitalliset normit voivat jopa heikentää asukkaan näkökulmasta asuntojen laatua, koska koko- naiskulujen hillitseminen voi johtaa kaikkia asukkaita koskettavista omi- naisuuksista tinkimiseen.

NAL

Nuorten toimeentulo

Nuorisoasuntoihin voi hakea itsenäistyvät 18-30 vuotiaat ja niissä voi asua 35-vuotiaaksi asti. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan tähän ikähaarukkaan kuuluvat nuoret aikuiset ovat useilla mittareilla muita ikäryhmiä pienituloisempia. Tarkastelussa kaikkein pienituloisemmiksi on luokiteltu ne, joiden tulot ovat alle 40% mediaanituloista. Tästä pienituloisimmasta ryhmästä 57% on 18-35 vuotiaita. Tilastoiden perusteella on myös havaittavissa että, nuorten pienituloisuus on ilmiönä kasvanut viime vuosikymmenten aikana. Nuorisoasuntoliiton asunnonhakujärjestelmässä oli helmikuussa 2019 noin 2700 asunnonhakijaa. Hakijoista yli puolet ilmoitti talouden yhteenlaskettujen tulojen olevan enintään 1000 euroa kuussa.

Nuorisoasuntojen vuokratason vaikuttaa aiemmin mainittujen tekijöiden eli kustannusten lisäksi vielä yksi tekijä: ARAn erityisryhmien investointiavustus. Tällä hetkellä nuorisoasunnot kuuluvat investointiavustusten alimpaan tukiluokkaan, jossa investointituki on 10 %:a. Investointiavustuksen tavoitteena on lisätä soveltuvaa asuntotarjontaa erityisryhmille sekä turvata asumiskustannusten kohtuullisuus. Investointiavustusta myönnettäessä on siis otettava huomioon kohteen laajuus ja kustannukset, vuokran kohtuullisuus ja erityisryhmään kuuluvien maksukyky. Koska matalimpaan erityisryhmään kuuluvat nuoret ja opiskelijat ovat erityisen pienituloinen väestöryhmä ja heidän maksukykynsä on rajallinen, tulisi investointituen maksimia tässä tukiluokassa nostaa 10 %:sta 20%:iin.

Investointiavustukset myönnetään valtion asuntorahaston varoista. NAL vaatii, että asuntorahaston varat pitää jatkossakin suunnata asumiseen ja, että asuntorahaston asema säilytetään itsenäisenä ja riippumattomana.

NAL

Nuorten pienituloisuus selittyy osin niin sanotusti luonnollisilla ja täysin hyväksyttävillä tekijöillä. Nuoret itsenäistyvät aikuiset saattavat opiskella ja työelämässä olevat ovat usein vasta työuriensa alussa tai työskentelevät matalapalkkaisissa tehtävissä. Taustalta löytyy kuitenkin myös huolestuttavia ilmiötä, kuten syrjäytymistä, maksuhäiriöitä ja velkaantumista. 15-29-vuotiaita syrjäytyneitä on arvioitu olevan noin 66 000 (Me-Säätiö 2018) ja maksuhäiriömerkintöjä on 8 %:lla 18-29-vuotiaista (Valtion nuorisoneuvosto 2017). Maksuhäiriömerkintöjen määrä näyttää kääntyneen viime vuosina laskuun nuorten joukossa pitkän nousun jälkeen. Nuorten velkaantumisesta on nykytilanteessa entistä vaikeampi saada ymmärrettävää kokonaiskuvaa uusien luottojen ja velkaantumisten muotojen sekä velkojen ketjuttamisen yleistyessä. Selvää kuitenkin on, että nuorten velkaantuminen on ilmiö, joka vaatii toimia.

Yhdeksi merkittäväksi velkaongelmien aiheuttajaksi nuorilla on tunnistettu niin sanotut pikavipit. Pikavippien ja muiden korkeakorkoisten kulutusluottojen riskit ovat nuorille suuret. Nuorten taloudellinen tilanne on usein tiukka, eikä siinä ole juurikaan joustoa. Pienetkin harha-askeleet yhdistettynä kokemattomuuteen oman talouden hoidossa tai muutokset epävakailta työmarkkinoilla voivat marginaalien puuttuessa realisoitua velkaongelmaksi. (Majamaa & Rantala) Velkaantuminen ja maksuhäiriöt vaikeuttavat puolestaan esimerkiksi asunnon vuokraamista erityisesti vapailta markkinoilta. Nuorisoasunnoissa taas asuntoja pyritään vuokraamaan tietyin ehdoin myös niille, joilla on mahdollisia maksuhäiriömerkintöjä tai vuokravelkaa.

Nuorten ylivelkaantuminen ja mittavaa yhteiskunnallista haittaa aiheuttavat pikavippimarkkinat on saatava kuriin. NAL kannattaa positiivisen luottotietorekisterin kehittämistä, joka tähtäisi järjestelmään, joka sekä mahdollistaa että velvoittaa luotonantajat tarkistamaan luotonhakijan tiedot. Lisäksi on syytä määrittää tarkemmin vastuullisen luotonannon kriteerit ja luoda rakenne vastuullisen luotonannon valvontaan ja väärinkäyttöihin puuttumiseen.

NAL

Asumisneuvonta tukee nuoria

Osa itsenäistyvistä ja esimerkiksi ensimmäisen kerran omaan kotiin muuttavista nuorista tarvitsee tukea sujuvan asumisen takaamiseksi. Asumisneuvonta on todettu toimivaksi ja kustannustehokkaaksi puuttua asumisen ongelmiin, tukea arjessa selviytymistä, ehkäistä naapurustolle aiheutuvia häiriöitä ja tätä kautta ehkäistä myös asunnottomuutta (Ympäristöministeriö 2015). Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistykset tekevät asumisneuvontaa nuorten itsenäisen asumisen turvaamiseksi. Asumisneuvonnan tavoitteena on sujuvoittaa asumista ja tyypillisesti turvata ja mahdollistaa asunnon pitäminen, kun asuminen on alkanut jollakin tavalla kriisiytyä. Tämä voi tarkoittaa vuokralaisen taloudenhallinnan tukemista ja maksuvaikeuksien ratkomista.

Asumisneuvonnan palveluiden saavutettavuuteen panostetaan NAL:n paikallisyhdistyksissä. Asumisohjaajat tavoittelevat nuoria aktiivisesti, kiertävät taloilla ja tiedottavat palveluistaan. Suurin osa nuorista haastatellaan tai perehdytetään henkilökohtaisesti. Tukea suunnataan ennakoivasti ensiasuntoon muuttaville ja niille, joiden asuminen on kriisiytynyt aiemmin. Nuoria ohjataan tarpeen mukaan myös muihin palveluihin ja talousneuvonnassa reagoidaan hälytysmerkkeihin aktiivisesti.

Nuorisoasuntoliitto teetti vuonna 2018 tutkimuksen asumisneuvonnan vaikutuksista. Tutkimuksen perusteella asumisneuvonta ehkäisee syrjäytymistä vauhdittavia tekijöitä: Talousongelmia pystytään ehkäisemään ja vuokranmaksuistutukset etenevät harvemmin perintään. Mahdolliset ongelmat hoidetaan ja pystytään tavoittamaan nuoria, jotka muuten ovat vaarassa jäädä avun ulkopuolelle. Arjen- ja taloudenhallinta paranevat ja nuoret saavat tarvittavat eväät itsenäiseen asumiseen.

NAL

Nuorille on tarjolla apua, tukea ja neuvontaa Ohjaamoissa ympäri Suomen jo yli 60 paikkakunnalla. On tärkeää, että matalankynnyksen tukea tarjoavien Ohjaamojen kehittämistä jatketaan ja asumisneuvonnan saatavuutta Ohjaamoissa parannetaan valtakunnallisesti. Apua hakevan on nuoren aina saatava apua ja matalan kynnyksen keskusteluapuun on investoitava myös Ohjaamojen ulkopuolella.

Panostukset asumisneuvontaan on havaittu kannattaviksi ja asumisneuvonnan saatavuus onkin turvattava kaikille sitä tarvitseville asumismuodosta riippumatta. ARAn avustuksien osuutta asumisneuvonnan rahoittamisessa on syytä nostaa.

Nuorten asunnottomuus

Yllä on kuvattu nuorten asumisen kannalta olennaisia tekijöitä: asuntomarkkinoita, kohtuuhintaista asumista, toimeentuloa ja nuorten itsenäistymistä tukevaa asumisneuvontaa. Tiedämme, että nuorilla on asumiseen liittyen usein hyvin pieni liikkumisvara. Toimeentulo on vähäistä ja itsenäisen asumisen taitoja vasta harjoitellaan. Lisäksi elämä voi olla vakiintumatonta ja altis murroksille. Toimintaympäristön hahmottaminen on tärkeää asunnottomuudesta puhuttaessa. Asunnottomuus ymmärretään tutkimuksessa dynaamisena prosessina, johon on erilaisia lähtö- ja tulopolkuja (Kortelainen 2016). Esimerkiksi muutokset työtilanteessa, ihmissuhteissa, terveydentilassa tai näiden yhdistelmissä voivat johtaa asunnottomuuteen tai siitä pois. Asunnottomuuden taustalla vaikuttavat siis sekä rakenteelliset että yksilölliset tekijät siten, että rakenteen luomat riskit realisoituvat todennäköisemmin niillä, joita myös henkilökohtaiset ongelmat jo rasittavat (emt). Tästä näkökulmasta on tärkeää panostaa niin rakenteen vahvistamiseen, jotta nuorten riski niin sanotusti tippua keltasta pieneenisi kuin ongelmien ennaltaehkäisyyn ja ongelmiin joutuneiden nuorten auttamiseen.

NAL

Nuoret ovat siis ryhmänä asumisen kentällä haavoittuvaisia. Tämä näkyy asunnottomuus-tilastoissa (ARA 2018). Vuonna 2017 Suomessa oli 7112 asunnotonta. Heistä alle 25-vuotiaita oli 1585. Vaikka asunnottomuutta on yleisesti suomessa onnistuttu vähentämään, nuorten asunnottomuus kasvoi vuonna 2017. Asunnottomuuden tilastointi on haastavaa ja tilastot ovatkin parhaimmillaan suuntaa antavia arvioita asunnottomuuden tilasta. ARAn asunnottomien tilastointi on perustunut pitkälti kuntien erilaisiin asiakkuustietoihin. Tämä on ongelmallista erityisesti nuorten asunnottomuuden suhteen, sillä on yleisesti havaittu, että nuoret eivät akuutissakaan asunnottomuustilanteessa hakeudu yleisiin asunnottomien palveluihin, vaan pyrkivät etsimään suojaa tai ratkaisun tilanteeseensa muuta kautta. NAL on arvioinut, että asunnottomia nuoria on todellisuudessa moninkertainen määrä tilastoihin verrattaessa.

NAL:n hakujärjestelmässä nuorisoasuntoja hakevista nuorista helmikuussa 2019 noin viidesosa on ilmoittanut asunnon tarpeen syyksi asunnottomuuden. Asunnottomia hakijoita on yhteensä 472 ja heistä 352 asuu pääkaupunkiseudulla. Asuntoa haettiin usein myös tilanteessa, jossa nykyinen asunto ollaan menettämässä. Noin 15% hakijoista ilmoitti asunnon tarpeeksensa muuttouhan. Pelkästään pääkaupunkiseudulla NAL:n hakujärjestelmässä oli 658 nuorta, jotka etsivät asuntoa asunnottomuuden tai muuttouhan takia. Nuorten asunnottomuus ja muuttouhka ovat 2000-luvulla kasvaneet Helsingin kaupungin vuokra-asuntojen tilastoissa. Helsingin kaupungin vuokra-asuntojen hakijoiden joukossa asunnottomaksi tai muuttouhkaiseksi itsensä ilmoittaneiden määrä kasvoi vuosina 2005-2014 18-24-vuotiailla 80% ja 25-29-vuotiailla 150%. Nuorten asunnottomuus onkin keskittynyt kaupunkeihin, mikä on odotettavaa sillä, asunnottomuus on ensisijaisesti kaupunkilainen ilmiö. Nuorten asunnottomuuden vähentämistä valmistelevalle työryhmälle (Ympäristöministeriö 2015) mukaan merkittävin syy asunnottomuuteen on nuorten tarpeisiin vastaavan asuntotarjonnan riittämättömyys, ja pula asunnoista on muodostunut ongelmaksi.

NAL

Suomen edistyksellistä asunnottomuustyötä on tärkeää jatkaa ja kehittää myös tulevina vuosikymmeninä. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma AUNE päättyy vuonna 2019. Ohjelman jatkoa suunniteltaessa NAL toivoo nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyn ja vähentämisen nostamista ohjelman kärkitavoitteiden joukkoon.

Osana asunnottomuustyötä myös Suomessa tulee kehittää ja ottaa käyttöön Nuorten asunto ensin -toimintamalli, jossa huomioidaan nuorten asunnottomien tarpeet ja erityispiirteet. Mallin kehittäminen olisi arvokasta myös kansainvälisen asunnottomuustyön näkökulmasta.

NAL

Lähteet

Alho, Eeva, Härmälä, Valtteri, Oikarinen Elias, Kekäläinen, Antti, Noro, Kirsi, Tähtinen, Tuuli & Vuori, Lauri (2018): Vuokra-asuntosijoitusalan kannattavuus, kilpailutilanne ja kehittämistarpeet. Valtioneuvoston selvityksiä tutkimustoiminnan julkaisusarja 9/2018

ARA (2018): Asuntomarkkinakatsaus 1/2018

Ilmarinen, Katja & Kauppinen, Timo M. (2018): Pienituloisuus ennen ja jälkeen asumiskustannuksia – alueellinen näkökulma. Yhteiskuntapolitiikka 83 (2018):1

Kauppinen, Timo M, Hannikainen-Ingman, Katri, Sallila, Seppo & Viitanen, Veera (2018): Pienituloisten asuinolot. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos: Työpaperi 22/2015

Kortelainen, Jeremias (2018): Nuorten asunnottomuus Helsingissä. Kvartti 1/2016

Majamaa, Karoliina & Rantala, Kati: Nuorten velkaongelmat 2000-luvun Suomessa (2017). Teoksessa Nuoret ja velka -akatemiahankkeen tutkimuskoosteita, toimittanut Niemi, Marja-Leena. Lapin yliopisto, Rovaniemi.

ME-säätiö (2018): Kuka syrjäytyy koulun penkiltä? 22.3.2018 <https://www.mesaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/kuka-syrjaytyy-koulun-penkilta/>

Mukkila, Susanna & Saikkonen, Paula (2018): Asumisen hinta heikentää kohtuullisen kulutuksen mahdollisuuksia Helsingissä. Policy Brief 3/2018

Tarkastusvaliokunta (2018): Asuntopolitiikan kehittämiskohteet. Valiokunnan mietintö 3/2018

Valtion nuorisoneuvosto (2017): Hyvinvointi-indikaattorit. <https://indikaattorit.tietoanuorista.fi/>

Ympäristöministeriö: Nuorten asunnottomuuden vähentämistä valmistelevan työryhmän toimenpite-esitykset 2015

NAL